

FITXA DE DIFUSIÓ DE LES DADES DE LA DEFENSA DE LA TESI DOCTORAL

Cal enviar-la, des del programa de doctorat a: ed.fitxa.defensa@uab.cat, amb una antelació mínima de 10 dies hàbils. DEFENSES A PARTIR DE L'1/10/2022

NIU/NIA de l'Estudiant	1334073
Nom i Cognoms de l'Estudiant	MARTÍ MANZANO MOLINER
Adreça de correu electrònic de l'estudiant	martimmtrg@gmail.com
Programa de Doctorat:	SOCIOLOGIA
Títol de la tesi:	ÍCAR A L'ESCOLA: ELS FILLS I FILLES DE LA MIGRACIÓ MARROQUINA I PAKISTANESA EN LA TRANSICIÓ CAP A L'EDUCACIÓ POSTOBLIGATÒRIA
Director/a:	AINA TARABINI-CASTELLANI CLEMENTE
Tutor/a:	AINA TARABINI-CASTELLANI CLEMENTE
Data i hora de la defensa:	Divendres, 17/02/2023 – 13h
Codi i descripció de la sala/aula: (Ex. B7/1056 Sala d'actes)	B3b/-121 Sala de Juntes de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia
Facultat/Institut: (Ex: Fac. Filosofia i Lletres)	C.C. Polítiques i Sociologia
MODALITAT EN LA QUE ES DEFENSARÀ LA TESIS: ☐ PRESENCIAL (doctorand i tots els membres del tribunal presents a la mateixa sala) ☒ SEMIPRESENCIAL (un o dos membres del tribunal participen en línia. El doctorand està acompanyat presencialment d'un membre del tribunal)(1) Indicar membre o membres no presencials: ANALÍA INÉS MEO (presidenta) Indicar motiu de la no presencialitat d'aquests membre/s: DOMICILI A BUENOS AIRES (ARGENTINA)	
MODALITAT TOTALMENT VIRTUAL, HA D'ÉSSER APROVADA PER LA JUNTA PERMANENT (1) En el benentès que totes les persones que participin en línia es responsabilitzen de disposar dels mitjans tècnics i de connexió per fer-ho. ☐ TOTALMENT VIRTUAL (tothom participa en línia i/o el doctorand no està acompanyat presencialment per cap membre del tribunal)(1) Data d'aprovació de la JP _____	
TOTALMENT VIRTUAL: responsable de l'enregistrament (2) (2) el programa de doctorat s'encarrega de comunicar al responsable aquesta tasca Nom i cognoms: Correu electrònic del responsable:	
SEMIPRESENCIAL o TOTALMENT VIRTUAL: Indiqueu a quina adreça de correu electrònic hauran de demanar per assistir com a públic	martimmtrg@gmail.com

Signatura electrònica de la Coordinació del Programa de Doctorat

ÍCARO EN LA ESCUELA

Los hijos e hijas de la migración marroquí y pakistani en la transición hacia la educación postobligatoria

MARTÍ MANZANO MOLINER

Tesis doctoral dirigida por Aina Tarabini-Castellani Clemente.

*Programa de Doctorado en Sociología. Departamento de Sociología.
Universitat Autònoma de Barcelona. 2022*

RESUM

Aquesta tesi doctoral explora les transicions cap a l'educació postobligatòria de fills i filles de migrants d'origen marroquí i pakistanès en un context de segregació urbana i escolar. Les transicions cap a l'educació postobligatòria són claus en les trajectòries educatives dels i les joves des d'una mirada sociològica sensible a la reproducció de les desigualtats socials dins del sistema educatiu. Els diferents perfils socials –diferenciats per l'articulació de posicions en l'estructura social en funció de l'etnicitat, l'origen migrant, la classe i el gènere– experimenten processos de transició diferents que es tradueixen en distribucions d'oportunitats desiguals. Nombrosos estudis demostren que tant a Catalunya com en la majoria de contextos analitzats els fills i filles de migrants tendeixen a estar sobrerrepresentats als itineraris professionals. Amb l'objectiu de comprendre aquestes tendències desiguals, aquesta tesi doctoral s'interroga per aquest fenomen explorant els significats i experiències que s'acaben traduint en processos de transició específics.

A partir d'aquesta pregunta, la tesi parteix d'un model analític que entén els processos de transició com el resultat d'articulacions identitàries i aspiracionals. Les identitats i les aspiracions no es donen en el buit, sinó dins dels significats disponibles en les doxes dels camps socials que anticipen les definicions a partir de les quals els i les joves s'entenen a si mateixos/es i els seus horitzons d'acció. Per a copsar, descriure i analitzar aquests significats s'ha dissenyat una metodologia qualitativa, longitudinal i visual que acompanya a 18 fills i filles de migrants pakistanesos y marroquins del barri del Raval de Barcelona durant la transició a l'educació postobligatòria mitjançant entrevistes semiestructurades i fotoestimulades.

Els resultats de la investigació s'enfoquen, en primer lloc, en les identitats socials projectades en el camp social analitzat. S'observen processos d'articulació identitària profundament influenciats pel context de segregació i superdiversitat del Raval que produeix identifications més o menys properes a les disposicions que l'escola reconeix i premia. En segon lloc, l'anàlisi de les identitats escolars demostra la persistència de la ideologia individualista meritocràtica i dels dons naturals, la distinció jeràrquica del coneixement teòric sobre el coneixement pràctic i una lògica d'encaix que planteja que "a cada tipus d'alumne/a li correspon naturalment un tipus o altre d'itinerari o modalitat educativa postobligatòria". En tercer lloc, la tesi doctoral proposa una tipologia que distingeix quatre processos de transició a partir de les experiències documentades: les transicions per ambició refredada, per ambició sostinguda, per encaix immediat i per encaix professional.

En conjunt, la tesi doctoral demostra que les transicions cap a l'educació postobligatòria dels fills i filles de migrants són el producte de complexes interaccions de les posicions estructurals, institucionals i relacionals. Així, a partir de les veus dels i les joves, es construeix una diagnosi desessencialitzant de les realitats de l'alumnat descendent de migrants i/o que pertany a minories ètniques. A més, es demostra que l'origen migrant familiar no sempre suposa un hàndicap en les trajectòries educatives sinó que a vegades esdevé un revulsiu que afavoreix la vinculació escolar i la formulació d'aspiracions ambiciosos.

Amb tot, la tesi doctoral ofereix eines per a una comprensió profunda de les transicions cap a l'educació postobligatòria dels fills i filles de migrants. Això pot ser útil per a formular polítiques educatives, intervencions pedagògiques i orientacions acadèmiques sensibles a la realitat migrant i compromeses amb l'objectiu de la igualtat d'oportunitats efectiva entre l'alumnat independentment del seu origen.

RESUMEN

Esta tesis doctoral explora las transiciones hacia la educación postobligatoria de hijos e hijas de migrantes de origen marroquí y pakistaní en un contexto de segregación urbana y escolar. Las transiciones hacia la educación postobligatoria son clave en las trayectorias educativas de los y las jóvenes desde una mirada sociológica sensible a la reproducción de las desigualdades sociales dentro del sistema educativo. Los distintos perfiles sociales –diferenciados por la articulación de posiciones en la estructura social en términos de etnicidad, origen migrante, clase y género– experimentan procesos de transición distintos que se traducen en distribuciones de oportunidades desiguales. Numerosos estudios demuestran que, tanto en Cataluña como en la mayoría de contextos analizados, los hijos e hijas de migrantes tienden a estar sobrerrepresentados en itinerarios profesionales. Con el objetivo de comprender estas tendencias desiguales, esta tesis doctoral se interroga por este fenómeno explorando los significados y experiencias que se terminan traduciendo en procesos de transición específicos.

A partir de esta cuestión, la tesis parte de un modelo analítico que entiende los procesos de transición como el resultado de articulaciones identitarias y aspiracionales. Las identidades y aspiraciones no se dan en el vacío, sino dentro de los significados disponibles en las doxas de campos sociales que predefinen los términos en que los y las jóvenes se entienden a sí mismos/as y sus horizontes de acción. Para captar, describir y analizar estos significados se ha diseñado una metodología cualitativa, longitudinal y visual que acompaña a 18 hijos e hijas de migrantes pakistaníes y marroquíes del barrio del Raval de Barcelona a lo largo de la transición hacia la educación postobligatoria mediante entrevistas semiestructuradas y fotoestimuladas.

Los resultados de esta investigación arrojan luz, en primer lugar, sobre las identidades sociales proyectadas en el campo social analizado. Se observan procesos de articulación identitaria profundamente influenciados por el contexto de segregación y superdiversidad del Raval que producen identificaciones más o menos cercanas a las disposiciones que la escuela reconoce y premia. En segundo lugar, el análisis de las identidades escolares revela la persistencia de la ideología individualista meritocrática y de los dones naturales, la distinción jerárquica del conocimiento teórico sobre el conocimiento práctico y una lógica de encaje que plantea que “a cada tipo de alumno/a le corresponde naturalmente un tipo u otro de itinerario o modalidad educativa postobligatoria”. En tercer lugar, la tesis doctoral propone una tipología que distingue cuatro procesos de transición a partir de las experiencias documentadas: las transiciones por ambición enfiada, por ambición sostenida, por encaje inmediato y por encaje profesional.

En conjunto, la tesis doctoral demuestra que las transiciones hacia la educación postobligatoria de los hijos e hijas de migrantes son el producto de las complejas interacciones de las posiciones estructurales, institucionales y relacionales. De este modo, a partir de las voces de los y las jóvenes, se construye un diagnóstico desesencializante de las realidades del alumnado descendiente de migrantes y/o perteneciente a minorías étnicas. Además, se demuestra que el origen migrante familiar no siempre opera como hándicap en las trayectorias educativas, sino que a veces supone un revulsivo que favorece la vinculación escolar y la formulación de aspiraciones ambiciosas.

Con todo, la tesis doctoral ofrece herramientas para una comprensión profunda de las transiciones hacia la educación postobligatoria de los hijos e hijas de migrantes. Esto resulta útil para la formulación de políticas educativas, intervenciones pedagógicas y orientaciones académicas sensibles a la realidad migrante y comprometidas con la búsqueda de la igualdad de oportunidades efectiva entre el alumnado independientemente de su origen.

ABSTRACT

This doctoral thesis explores the transitions to post-compulsory education of sons and daughters of migrants of Moroccan and Pakistani origin in a context of urban and school segregation. Transitions to post-compulsory education are essential processes in the educational trajectories of young people from a sociological perspective sensitive to the reproduction of social inequalities within the education system. The unequal social profiles —differentiated by the articulation of positions in the social structure in terms of ethnicity, migrant origin, class and gender— experience different transition processes that result in unequal distributions of opportunities. Numerous studies show that in Catalonia and most of the analysed contexts, the sons and daughters of migrants tend to be over-represented in the vocational pathway. In order to understand these unequal tendencies, this doctoral thesis analyses this phenomenon by exploring the meanings and experiences that end up into specific transition processes.

With these aim, the thesis establishes an analytical model that understands transition processes as the result of identity and aspirational articulations. Identities and aspirations are produced within the meanings available in the doxa of social fields that predefine the terms in which young people understand themselves and their horizons of action. To capture, describe and analyse these meanings, a qualitative, longitudinal and visual methodology has been designed to accompany 18 sons and daughters of Pakistani and Moroccan migrants in Barcelona's neighbourhood El Raval through the transition to post-compulsory education by means of semi-structured and photo-elicited interviews.

Results of this research focus, firstly, on the social identities projected in the social field analysed. We observe processes of identity articulation deeply influenced by the context of segregation and super-diversity in El Raval. These context produces identifications that fit differently with the dispositions that school recognises and rewards. Secondly, the analysis of school identities reveals the persistence of the individualistic meritocratic ideology and of natural gifts, the hierarchical distinction of theoretical knowledge over practical knowledge and a logic of fitting in which states that "each type of pupil naturally corresponds to a post-compulsory educational pathway or modality". Thirdly, the doctoral thesis proposes a typology that distinguishes four transition processes based on documented experiences: transitions by cooled ambition, by sustained ambition, by immediate fit and by professional fit.

Overall, the dissertation demonstrates that transitions to post-compulsory education of migrant descendants are the product of complex interactions of structural, institutional and relational positions. In this way, based on the voices of the young people, a non-essentialist diagnosis of the realities of pupils with a migrant background and/or belonging to ethnic minorities is proposed. Furthermore, it is shown that family migrant origin does not always act as a handicap in educational trajectories, but rather that it is sometimes an incentive that favours school engagement and the formulation of ambitious aspirations.

All in all, the thesis offers tools for an in-depth understanding of the transitions to post-compulsory education of migrants' children. This is useful for the formulation of educational policies, pedagogical interventions and academic orientations that are sensitive to the migrant reality and committed to the search for effective equality of opportunities among students regardless of their origin.